

köztük a klasszikus darabok, melyekre legtöbbet figyel a kutatás: „Kőműves Kelemen”, „Kádár Kata”, „Júlia szép leány”, „Molnár Anna”, „Fehér László” és társaiék, a vígballadák, a románcok és a balladás dalok, a szomorú betyárballadák, a szerencsétlenségeket és gyilkosságokat megéneklő úgynevezett új stílusú balladák, s végül a meseváltozatok. A variánsok sokasága lehetővé teszi, hogy egy-egy balladatípus életét, a népköltészet alakulásának rejtelmes útjait maga az olvasó is tanulmányozhassa. A tudományos kutatás pedig hatalmasat léphet előre mind az alkotáslélektani, mind az összehasonlító vizsgálatokban.

Joggal írhatták alcímnek, hogy a kötet „élő” népballadákat tartalmaz, hiszen bármily hihetetlenül is hangzik sokak számára, az első lejegyzés 1953-ból, az utolsó és az anyag zöme 1969–70-ből való. Szabó T. Attila tanulmánya majdnem negyven oldalon tárgyalja azt a 130 esztendő, amely a derék moldvai pap, Petrás Incze János munkálkodásával kezdődött, Kriza János, Vikár Béla, Seprődi János, Bartók Béla, Kodály Zoltán és mások tevékenységével folytatódott. Egészen a ma élő romániai magyar folkloristák munkásságáig tart a sor, melynek végére most — méltón folytatva a hagyományt — Kallós Zoltán is jelentős munkával fölíratkozott.

Szabó T. Attila seregszemléje a mai Románia területét veszi földrajzi alapul. A tudománytörténeti vonulat, amelyet fölvezol, lényeges pontjain majdnem azonos a magyar népballadagyűjtés általános történetével. A balladakutatás történetét és eredményeit csak szükség szerint, esetenként érinti. Sok új ismeretet nyújt át az olvasónak. A témával foglalkozóknak pedig iránytűjük lesz a jövőben. Óriási adathalmazt sűrít egybe filológus gondossággal. Kár, hogy a nagyszalontai gyűjtések mellett Kálmány Lajos szomszédos Arad és Temes megyei gyűjtéseit nem vette számba.

De nemcsak a kötet gyűjtőjét és gondozóit illeti a méltatás. Igaz köszönet jár az éneklő és versmondó kétszáz fős seregnek, asszonyoknak, lányoknak, legényeknek, embereknek, akiknek a nevét a függelék rendben felsorolja, mert vették a fáradságot és a türelmet, elmondták vagy elénekelték balladáikat Kallós Zoltánnak, hogy sok-sok, tőlük messze élő olvasó megismerje és gyönyörködjék bennük.

A Balladák könyve is szép könyv, akár a virágének-gyűjtemény. Vászonzfedélére négy magyarkapusi asszony egyenként varrta a kalotaszegi írásos mintát. A kiadó gondosságát dicséri, hogy a függelékben román, orosz, német és angol nyelvű összefoglaló is található. A jegyzetektől nem egy helyen kitesztük, hogy ez a páratlanul gazdag gyűjtemény csupán töredéke a ma is élő romániai magyar népballadáknak. Megvan a reménységünk, hogy a Szabó T. Attila tanulmányából megismert balladagyűjtési törekvések folytatódnak és a jövőben — Kriza János szavaival élve — újabb szép „kápóna virágokat” olvashatunk.

(A Haja, haja virágom első kiadása a bukaresti Irodalmi Kiadónál jelent meg 1969-ben. A második kiadása a bukaresti Kritérium Kiadónál 1970-ben. Ugyanitt jelent meg 1970-ben a Balladák könyve is.)

KÓSA LÁSZLÓ

